

ЉУТИ ПОЖАР ГОДИНА

***Радмила Лазић: Угризи живот,
Лагуна, Београд, 2017.***

Радмила Лазић написала је књигу приповедних записа именованом *Угризи живот*, којом по ко зна који пут „баца рукавицу у лице“. Чини то у својих петнаестак књига песама, у књигама есеја (*Место жудње, Мислити себе*), али и у новим прозним минијатурама, записима, кратким причама (како год их насловили). Склопљене у пет тематских јединица (*Alter ego, Пенелопин синдром, Идентитети, Оне, Лирско време*), а отворане сјајним „медитативним пасажима“ све приче дубоко су прожете искуственим „талогом живота“; у инаћењу, провокацији, иронији, себи, свету, животу.

Живот није „перивој од ружа“, а није ни „што и пољем проћи“. Лазић Рада аутоиронична, реска, без милости за себе, зна да ништа није толико безначајно да се о њему не може написати фрагмент, запис, лирска еклога чак. Њен хумор градацијски израста у иронију, а цинизам је последња одбрана од баналности.

Одступница у уводнику (*Књижевна творевина*) не би се требало прихватити здраво за готово. Данило Киш је давно написао да се живот и књижевна истина прожимају у толикој мери да повући границу једва да је могуће (мушко размишљање). А Емили Дикинсон писма драгој пријатељици Сузани Хантингтон Гилберт насловљава: *Отвори ме пажљиво*. Ни случајно ни узгредно (женски проницљиво), упутно и за њене песме.

Та „књижевна творевина“ (отварати је пажљиво) Радмиле Лазић, то ауторкино друго ја истовремено веран пријатељ и помоћник, није само (можда ни само) подражавање живота, но живот сам.

И он не искључује угриз са обе стране. Гризеш и гризу те пуне жеље, могућност друкчијег постојања, скучени избор свега око тебе. Грize рано сазнање о потреби да „истину ваља крити као змија ноге“. Језа препознавања ваздашњег незадовољства и туговања читавана је годинама у мајци.

Слагала речи као она постељину или посуђе. Гланцала их као она паркет, чешљала их као она ресе на тепиху. Из очаја или туге. Од црног сунца.

Баца ауторка рукавицу и у лице смрти. Она тера шегу са смрћу, рекло би се безбожно подругљиво (сахране, смрт на рате, упит о души вазда нејасан и недоречен; тражи се у сновима, где би другде). Кад прође „љути пожар година“ чешће се ослушкује примицање смрти. А блесне асоцијација из школске лектире у којој Петефи пева:

*Не дај ми Боже, такву смрт,
не мени, само такву смрт!*

(И мада његови разлози потичу из друге приче, стоји жеља да се избегне „мрцварење у постељи“.) Оштро индикативан је онај канап у облику омче који мења функцију према потреби. Може да се развеже и постане конопац за сушење веша. Згодно је применљив, а граница тако крхка.

Пенелопин синдром скуп је симптома. Устаљено тумачење верности и чекања код Лазићке превазилази то

својство, надмашује га. Приповедачки субјект, жена која чека, никад се није стварно навикла на чекање. Она упија све: кад се у њу пиљи, и кад обузме неконтролисана радост, и природно стање туге, ни од куда ненадано дошле љубави, и досада после њих, а да се не помиње бдење уз туђе хркање.

Кад је казивање о жени, запажања су оштра, опора, непомирљива, очајно искрена. Жена је отирач: тискање мушкараца у градском превозу, „кувај – рибај – пери, гланцај, глачај, меси, мути, кувај, рашири ноге...“ Било која – увек *она*. Жена – птица: у потрази за менталним пропланком, кроз златни шумарак: „... ако ја добијем кога желим а небеса никог“ (једна недеља поподне, далеког јуна 1852, Емили Дикинсон). Жена – звер: са бодљама, често опака језика, језичава, до бола разодевена она и други са њом, тамна; која зна ко је, а други само мисле да знају ко је, али је огледало криво, а слика није иста.

Радмила Лазивић говори о свету створеном по мери мушкараца; о сестрама, мајкама, жени с бригом, оној која болује живот, било којој. Која риба прагове, између свињца и кокошињца, уз бицикл или на њему, детињастој и дементној, у Пенелопином сиротом чекању или у смрти на рате. Уза сва недостајања и туге протну се и зрна радости, носталгија, те и трачак човекољубља.

Не може ауторка скрити, и да хоће, псеничку сензибилност, иако уме да напише за прозу: „Стигла је таман кад није требала док је поезија нестајала из мог живота“.

Али треба прочитати *Дом, Игру с месецом, Други живот, Младе снове*, и знати да песник није нестао. Јер, не одустаје се од трага за бистрим студенцем из кога би се жеђ угасила. Измештање из себе и игра са Месецом,

трагање за домом „местом за којим се осврћеш“, оне су „златне капије под дрвећем на западу“ (Е. Дикинсон).
И да је то, би ли било спокоја? Ех!

У интервјуу *Политици* (септембар 2017.) Радмила Лазић изјавила је и ово: „У животу вам једнако припадају и животне пошасте, не само дарови.“ У књизи *Угризи живот* уочила је слојевитост животних удеса и уреса и мајсторски их усмерила ка читаоцу.

Гордана ВЛАХОВИЋ

